

מינות וע"ז, שזה 'ההבער' הכעס והגאווה שזה אביזריה דע"ז. 'למען תזכרו' שזה הבור, אין בור ירא חטא. שמזכירים מה שצריכים האדם לשמור ממנו.

★★

בדרך פיקודיך (מצוה נ"א) הביא מכתבי האריז"ל שג' אבות ביחד עם דוד המלך ע"ה, הם השומרים ומגינים לישראל נגד ד' אבות נזיקין. והוסיף הבני יששכר שמספר שור בור מבעה והבער בגימטריא הד' אבות עם תוספת של תנ"ו שהוא בגימטריא תמו"ז א"ב שאז מתגברין המזיקין והדינים. וכתב עוד ששין ק'רן ר'גל ר"ת שקר עיי"ש עוד דבריו הנפלאים, ועיין עוד מש"כ במצוה נ"ג.

★★

במשנה: ארבעה אבות נזיקין כו'.

ובתוס' (ד"ה ארבעה אבות נזיקין) העירו אמאי שזה לפעמים "הן" ולפעמים לא שנה הן כמו כאן.

הרה"ק הרבי אלימלך מליזענסק זי"ע (הובא במאור ושמשי פסח ד"ה אלו) אמר לחלק, שהיכי שחז"ל רצו שהדבר יהי אמרו בלשון "הן", שהוא דבר חיובי, כגון ארבעה ראשי שנים הן וכו'. והיכי שחז"ל שללו את הדבר, שאינו דבר חיובי, לא גזרו ושנו בלשון הן, כגון ארבעה אבות נזיקין, י"ג אבות נזיקין, ארבעה מחוסרי כפרה וכו'. וכיו"ב הביא בס' דרך פיקודיך (מצוה נ"א) מהרמ"ע מפאנו.

★★

תוס' ד"ה ארבעה אבות וכו'.

בדברות משה על ב"ק ח"ב כותב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל אהא דכתבו התוס': אית דוכתא דתני הן ואית דוכתא דלא תני הן, דכוונת התוס' היא דצריך לדקדק על כל תיבה ותיבה שבמשנה, וכבוד התורה גדול הוא שנעייין בכל תיבה ותיבה, ואם בהשקפה ראשונה נראה מיותר יש לעיין עד שנעמוד על הצורך בזו התיבה שאינו מיותר, ועיי' בסוף מס' סוטה דתנן משמת ר"ע בטל כבוד התורה ופרש"י שהי' נותן לבו לדרוש כל קוץ וקוץ של כל אות וכ"ש תיבות יתירות ואותיות יתירות כגון בת ובת אני דורש (סנהדרין נא:) וזהו כבוד תורה גדול שאין בה דבר לבטלה וכן הוא כבוד תושבע"פ שאין בה תיבות יתירות שלא בדקדוק, ועיי"ש (בסי' א) שהאריך

אדם, וההבער - אלו אוהביו של מקום שהם כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה' ל"א).

★★

במשנה: ארבעה אבות נזיקין שור בור המבעה וההבער כו'.

הרמ"ע מפאנו בעשרה מאמרות (מאמר חקור הדין ח"א פ"ג) כתב ש'ור ב'ור מ'בעה ה'בער ר"ת "שבמה" הוא עיר קטנה אחרונה לערי כנעני שבעבר הירדן כמו שנאמר בכמדבר (ל"ב ל"ח) ובני ראובן בנו את חשבון וג' ואת נבו ואת בעל מעון מוסבות שם ואת "שבמה", שהוא קליפה המזיקה.

וכתב החתם סופר בדרשות (ח"א ס"ד ע"א ד"ה ויהי) שבנסיון של יוסף עם אשת פוטיפרע כתיב (בראשית ל"ט, י"א) ואין איש מ'אנשי ה'בית ש'ים ב'בית הוא ר"ת אלו ד' אבות נזיקין ש'ור ב'ור מ'בעה ה'בער, שהם לא הצליחו להכשיל את יוסף לחטא נגד קונו.

ועיין עוד בשל"ה הק' תורה שבכתב (פ' משפטים) מה שכתב עוד בענין זה.

★★

במשנה: ארבעה אבות נזיקין הן השור הבור המבעה וההבער.

איתא בשם הבעל שם טוב (בצוואת הריב"ש) שהגיד רמז במשנתנו: שישנם ארבע מדות ראשיות שהן שורש ואבות לכל הנזיקין שמהם יש לו להאדם להתרחק כמטחוי קשת: "השור" מל' ראי' והסתכלות במקומות האסורים. "הבור" מל' ריקנות ושומם כמו שדה בור, שמכלה ימיו לבטלה, [ועיין תוס' קידושין ל"ב ע"ב זקן אשמאי כו' פירש רבינו תם אשמאי, לשון שוממין, כלומר בור ועם הארץ, כדמתרגמינן והאדמה לא תשם, וארעא לא תבור עכ"ל]. "המבעה" זה השן ששקוע בתאות האכילה, "וההבער" הוא אש הכעס, הרי אלו ד' אבות נזיקין שעל ידם נסתלק ממנו רוח חיים שבו, נשמת אלוק ממעל השוכן בתוכו.

ואו"י כנגד זה אומרים פעמים ביום - 'ולא תתורו אחרי לבבכם' שזה התאוות, המבעה. 'ואחרי עיניכם' שזה השור, ההסתכלות. 'אשר אתם זונים אחריהם' שזה מחשבות